herpy

SALAMANDRY I TRASZKI

Traszka marmurkowa

Triturus marmoratus

Triturus marmoratus to jedna z najpiękniejszych i największych traszek w Europie: masywna płaza o długości 13-17 cm, z marmurkowym, zielono-czarnym grzbietem, pomarańczowym paskiem u samicy i wysokim, gładkim grzebieniem u samca w okresie godowym. Większość życia spędza na lądzie w lesie, do wody przychodzi na rozród i dobrze czuje się w chłodnym terrarium z częścią wodną.

Rodzina: Salamandridae Nazwa angielska: Marbled Newt Dawna nazwa: *Salamandra elegans*

Słabe toksyny skórne

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**13-17 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**15-25 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Naziemny i półwodny**
Środowisko	**Lasy i łąki strefy umiarkowanej**
Toksyny skórne	**Słabe** Umyj ręce po kontakcie i trzymaj palce z dala od oczu i ust
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 40 × 40 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**15-20 °C**
Temperatura w nocy	**10-15 °C**
Wilgotność	**70-95%**
Woda	**Akwaterrarium** głębokość 10-25 cm
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Zimowanie	**4-6 °C** 8-13 tygodni
Pokarm	**Owady i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**W parach lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Larwy w wodzie**
Miejsce składania jaj	**W wodzie**
Dojrzałość płciowa	**24-48 miesięcy**
Liczba jaj w zniesieniu	**200-350**
Zniesienia w roku	**1**
Czas do wyklucia	**14-21 dni** przy 10-15 °C
Okres larwalny	**56-70 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Małe bezkręgowce wodne (rozwielitki, larwy komarów)**
Opieka nad potomstwem	**Brak**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Narażony (VU)**

O gatunku

Triturus marmoratus to krępo zbudowana traszka o długości 13-17 cm, przy czym samica jest nieco większa od samca. Grzbiet jest ciemnobrązowy do czarnego z nieregularnymi, marmurkowymi polami w kolorze zielonym, a spód ciała jest ciemny z drobnymi białymi plamkami. Osobniki w fazie lądowej mają aksamitną, lekko brodawkowatą skórę, natomiast w fazie wodnej skóra jest gładsza. Samica i młode osobniki mają pomarańczowy pasek wzdłuż grzbietu od głowy po koniec ogona; u samca pasek zanika, gdy osiąga on około 9 miesięcy. W okresie godowym samiec otrzymuje wysoki, falisty grzebień z ciemnymi pionowymi pasami, który obniża się u nasady ogona. Poza okresem godowym pozostaje jedynie niska listwa grzbietowa. Samica nie ma grzebienia grzbietowego, ale jej płetwa ogonowa staje się wyższa.

Gatunek jest blisko spokrewniony z traszkami grzebieniastymi (*Triturus cristatus* i gatunkami pokrewnymi) i może krzyżować się z *T. cristatus* tam, gdzie oba gatunki występują razem w północnej Francji. Grzebień jest gładki, a nie ząbkowany jak u traszek grzebieniastych. Forma południowa, *Triturus pygmaeus*, jest dziś uznawana za odrębny gatunek i rzadko przekracza 11 cm. Wymagania są w ogólnych zarysach takie same, ale korzysta ona na nieco łagodniejszej zimie.

W razie zagrożenia gruczoły wzdłuż grzbietu i boków wydzielają białą, toksyczną wydzielinę. Nie opisano, jak silnie działa ona na człowieka. Po kontakcie umyj ręce i nie dotykaj oczu ani ust, zanim tego nie zrobisz. Zwierzęta bierze się do ręki tylko wtedy, gdy jest to konieczne. Podobnie jak u traszek grzebieniastych, około połowa jaj obumiera z powodu wady chromosomowej, którą gatunek ma z natury.

W terrarium gatunek jest spokojny, odporny i towarzyski, ale bardzo skryty: większość roku spędza pod korą, drewnem i mchem, a widać go głównie wiosną i w ciepłe wieczory. W niewoli może dożyć nawet 25 lat. W naturze osobniki z gór później osiągają dojrzałość płciową i żyją dłużej, do 16 lat.

Występowanie i środowisko

Triturus marmoratus występuje w Europie Zachodniej: we Francji oraz w północnej Hiszpanii i Portugalii. Brak go w części Pirenejów. W środkowej i południowej części Półwyspu Iberyjskiego zastępuje go blisko spokrewniony *Triturus pygmaeus*. W północnej Francji zasięg pokrywa się z zasięgiem *Triturus cristatus* i występują tam naturalne krzyżówki.

> **Naturalny zasięg:** Francja, Hiszpania i Portugalia.

ŚRODOWISKO

Triturus marmoratus żyje w lasach liściastych i mieszanych oraz w pagórkowatym, zalesionym krajobrazie, gdzie zamiast otwartego terenu wybiera zacienione, osłonięte miejsca. W ciągu dnia zwierzęta kryją się pod martwym i butwiejącym drewnem, kamieniami i w innych kryjówkach, a wychodzą późnym wieczorem; są głównie nocne. Faza lądowa trwa przez większą część roku. Zbiornikami rozrodczymi są często okresowe stawy, rowy i oczka wodne z roślinnością. W północnej części zasięgu zwierzęta wchodzą do wody od końca lutego do końca maja; w cieplejszych i suchszych rejonach Hiszpanii i Portugalii okres rozrodu przypada na chłodne, wilgotne miesiące zimowe i nie ma właściwego spoczynku zimowego. Gdy latem stawy wysychają, zwierzęta pozostają na lądzie w wilgotnych kryjówkach. Po okresie rozrodu oddalają się zwykle około 10 m od wody, ale mogą dotrzeć nawet do około 160 m.

Hodowla

TERRARIUM

Parę *Triturus marmoratus* można trzymać w terrarium o wymiarach co najmniej 60 × 40 × 40 cm. Trzy pary można trzymać w 120 × 30 × 40 cm, z mniej więcej połową lądu i połową wody. Samce są w okresie godowym dość zadziorne, więc najlepiej trzymaj więcej samic niż samców. Istnieją trzy sposoby utrzymania. Paludarium z połową lądu i połową wody odpowiada zwierzętom przez cały rok i na wszystkich etapach życia. Terrarium w przeważającej części lądowe ma dużą miskę z wodą lub część wodną, do której zwierzęta mogą łatwo wejść i z niej wyjść. Akwarium z małą pływającą wysepką stosuje się w okresie godowym, a niektóre zwierzęta można tak trzymać przez cały rok. W każdym przypadku pokrywa musi być szczelna, bo zwierzęta wspinają się i uciekają przez małe szczeliny, ale musi być z siatki, aby zapewnić dobrą wentylację: wilgotne warunki bez wymiany powietrza prowadzą do problemów ze skórą.

Na lądzie sprawdza się podłoże z ziemi kwiatowej i ziemi liściowej o głębokości 8-10 cm, z korą, mchem, korkiem i kawałkami drewna jako kryjówkami. Zwierzęta gromadzą się w grupach, nawet jeśli kryjówek jest wiele. Podłoże ma być wilgotne, ale nigdy nasiąknięte wodą. Używaj dużych kamieni lub piasku, nigdy średniego żwiru, który może zostać połknięty. Na fazę wodną nadaje się gęsto obsadzony roślinami zbiornik z piaskiem lub dużymi kamieniami.

TEMPERATURA

Triturus marmoratus jest przystosowany do chłodnego klimatu: 15-20 °C w dzień i 10-15 °C w nocy. W miarę możliwości utrzymuj temperaturę poniżej 21 °C; krótkotrwale toleruje do 25 °C, ale nie przez dłuższy czas. Nocny spadek temperatury jest konieczny. W fazie wodnej idealna jest temperatura około 20 °C, a zwierzęta są aktywne nawet przy 5 °C. Pokój mieszkalny latem często bywa za ciepły, więc ustaw terrarium w piwnicy lub chłodnym pomieszczeniu albo chłodź je wentylatorem.

Zimą zwierzęta trzyma się w temperaturze około 5 °C przez 2-3 miesiące, nigdy poniżej 4 °C. Zwierzęta z najbardziej wysuniętych na południe populacji radzą sobie z łagodniejszą zimą. Okres chłodzenia daje najlepszą gotowość do rozrodu (zob. Rozród).

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza w części lądowej powinna wynosić 70-95 %. Podłoże nigdy nie może całkowicie wyschnąć: lekko zraszaj je odchlorowaną wodą, gdy powierzchnia zaczyna przesychać. Skóra jest cienka i łatwo wysycha, a miska z wodą pomaga zapobiegać wysuszeniu, ale zwierzęta muszą móc łatwo do niej wchodzić i z niej wychodzić. Siatka w pokrywie zapewnia wymianę powietrza, dzięki czemu nie powstaje zastałe, wilgotne powietrze.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WODA I JAKOŚĆ WODY

W fazie wodnej i w okresie godowym woda powinna mieć co najmniej 10 cm głębokości, a w okresie rozrodu być jak najgłębsza (co najmniej 25 cm). *Triturus marmoratus* żyje w wodach stojących, więc unikaj silnego prądu; filtr gąbkowy o słabym przepływie utrzymuje wodę w czystości i nie wciąga larw. Bez filtra regularnie podmieniaj część wody. Używaj odstanej wody z kranu lub deszczówki. Jakość wody nie jest krytyczna, ale należy unikać chloru. Rośliny w wodzie i nad nią służą jako miejsce składania jaj i kryjówki.

OŚWIETLENIE I UVB

Triturus marmoratus nie potrzebuje specjalnego oświetlenia ani ogrzewania. Światło służy do zapewnienia naturalnego rytmu dobowego oraz dla roślin. Słabe UVB (strefa 1) jest opcjonalne i może wspierać rytm dobowy, ale nie jest konieczne. Długość dnia podąża za porą roku: krótszy zimą, dłuższy wiosną.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Triturus marmoratus żeruje nocą. Na lądzie nadają się świerszcze, larwy barciaka, dżdżownice (nie czerwone dżdżownice kompostowe), wazonkowce, muszki owocowe, larwy muchy czarnej i małe równonogi. Przed podaniem świerszczy nakarm je pokarmem dla ryb. W wodzie zwierzęta przyjmują mrożoną ochotkę, rozwielitki, rurecznika, artemię i inny żywy pokarm, a niektóre także gotowy pokarm dla płazów ogoniastych. Dorosłe osobniki mogą bez problemu wytrzymać kilka dni bez jedzenia, natomiast larwy trzeba karmić codziennie.

Przy urozmaiconej diecie i dobrze odżywionych owadach karmowych suplementacja nie jest bezwzględnie konieczna, ale od czasu do czasu oprószenie wapniem i witaminami nie zaszkodzi. Przed okresem chłodzenia zwierzęta powinny być dobrze odżywione; podczas chłodzenia zwykle nie jedzą.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Triturus marmoratus jest na lądzie spokojny i towarzyski: wiele zwierząt chętnie dzieli tę samą kryjówkę. W wodzie samce stają się w okresie godowym bardziej zadziorne. Zwierząt nie należy brać do ręki częściej, niż to konieczne, ponieważ skóra jest wrażliwa i może wydzielać toksyczną wydzielinę. Do przenoszenia używa się wilgotnej siatki lub wilgotnej dłoni, którą potem się myje. Zwierzęta łatwo uciekają, więc pokrywa musi być szczelna.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

U *Triturus marmoratus* samca w okresie godowym rozpoznaje się po wysokim grzebieniu, silnie nabrzmiałej kloace i smuklejszym ciele. Samica jest nieco większa, ma pomarańczowy pasek na grzbiecie i nie ma grzebienia. Poza okresem godowym płeć trudniej określić; pomóc może niska listwa grzbietowa i ubarwienie samca. Zwierzęta osiągają dojrzałość

płciową po 2-4 latach w niewoli i po 4-7 latach w naturze.

GODY I KOPULACJA

Większość populacji *Triturus marmoratus* potrzebuje wyraźnego okresu chłodu, aby przystąpić do rozrodu: około 5 °C przez 2-3 miesiące w lądowym terrarium z dużą ilością mchu i drewna. Dobrze odżywione zwierzęta nie potrzebują pokarmu podczas chłodzenia. Następnie temperaturę podnosi się do 10-15 °C, a zwierzęta w ciągu kilku dni przybierają szatę godową. Przenieś je do dużego akwarium z małą wysepką; posadź je na wysepce, a wejdą do wody, gdy będą gotowe. Gody zaczynają się w ciągu kilku tygodni i mogą trwać kilka miesięcy; zwierzęta opuszczają wodę dopiero pod koniec maja lub w czerwcu. Samiec wabi samicę wachlowaniem ogonem i charakterystycznym wygięciem grzbietu w koci garb; samica może kopulować wielokrotnie z kilkoma samcami. Zwierzęta z najbardziej wysuniętych na południe populacji rozmnażają się bez specjalnego okresu chłodzenia.

JAJA I LARWY

Samica *Triturus marmoratus* składa jaja pojedynczo, zawijając je w liście roślin wodnych. Składanie jaj rozciąga się na tygodnie, a nawet miesiące, a jedna samica składa łącznie około 200-250, czasem ponad 350 jaj. Jaja nie mają pigmentu. Materiał roślinny w wodzie jest niezbędny jako miejsce składania jaj. Jaja i larwy trzyma się w tej samej temperaturze co w akwarium rozrodczym, 10-15 °C. Około połowa jaj obumiera z przyczyn dziedzicznych na etapie formowania się ogona, więc niski odsetek wyklucia jest normalny. Inne płazy ogoniaste mogą zjadać jaja, dlatego jaja się przenosi albo usuwa dorosłe osobniki.

METAMORFOZA

Z jaj *Triturus marmoratus* larwy wykluwają się po 14-21 dniach. Larwy o długości 8-10 mm są jasne, z dwoma ciemnymi pasami wzdłuż grzbietu, i przez pierwsze trzy dni żywią się zawartością woreczka żółtkowego. Następnie są aktywnymi drapieżnikami w toni wodnej i potrzebują żywego pokarmu: świeżo wyklutej artemii, młodych rozwielitek, oczlików, małżoraczków i innych drobnych skorupiaków. Wzrost jest szybki, a przeobrażenie następuje zwykle po 8-10 tygodniach przy dobrym karmieniu. Gdy skrzela się kurczą, a kończyny są w pełni wykształcone, potrzebna jest niska, wilgotna część lądowa, na którą młode mogą wyjść.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo przeobrażone młode mają 5-8 cm długości i radzą sobie w wilgotnym terrarium z mchem, ziemią liściową i korą. Karm je świeżo wyklutymi świerszczami, wazonkowcami i muszkami owocowymi. Młode *Triturus marmoratus* można też odchowywać w wodzie, jeśli ktoś woli. Potrzebują takiego samego chłodu jak dorosłe i nie należy trzymać ich w cieple. Dojrzałość płciową osiągają po 2-4 latach, wcześniej przy obfitym karmieniu i karmieniu przez całą zimę.

Zdrowie i częste błędy

Choroby i błędy w utrzymaniu *Triturus marmoratus*:

- Problemy ze skórą, gdy jest wilgotno bez wentylacji. Stosuj siatkę w pokrywie.
- Wysuszenie, gdy podłoże wyschnie. Zraszaj i zapewnij miskę z wodą.
- Ciepło: dłuższe okresy powyżej 21-25 °C stresują zwierzęta. Utrzymuj terrarium w chłodzie.
- Larwy, które połknęły powietrze i unoszą się brzuchem do góry, nie mogą jeść. Umieść larwę na szalce Petriego z tak małą ilością wody, by nie mogła się odwrócić, i podawaj obfity pokarm; powietrze zwykle wychodzi w krótkim czasie.
- Bsal (*Batrachochytrium salamandrivorans*) to choroba grzybicza, która może być śmiertelna dla płazów ogoniastych i może być przenoszona przez zwierzęta bez objawów. Trzymaj nowe zwierzęta na kwarantannie, używaj oddzielnego sprzętu i nigdy nie przenoś wody, roślin ani sprzętu między terrariami bez czyszczenia.
- Zwierzęta, które nie chcą jeść albo mają rany lub obrzęki, powinny trafić do weterynarza znającego się na płazach.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/plazy-ogoniaste/triturus-marmoratus